

http://mta.hu/magyar_tudomanyossag_kulfoldon/elhunyt-gorombei-andras-kossuth-dijas-irodalomtortenesz-egyetemi-tanar-az-mta-rendes-tagja-a-magyar-tudomanyossag-kulfoldon-elnoki-bizottsag-masodik-2006-2011-elnoke-132187/

Elhunyt Görömbei András, Kossuth-díjas irodalomtörténész, egyetemi tanár, az MTA rendes tagja, a Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság második (2006-2011) elnöke

Görömbei András akadémikus 2006. szeptember 1-től folytatta Berényi Dénes akadémikus elnöki munkáját: átvette a tíz éve működő Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság (MTK EB) vezetését, s 2011 májusáig állt ennek az akadémiai testületnek az élén, amelynek közfeladata a magyar tudományos közösség határokon átnyúló integrációjának előmozdítása, a határon túli magyar nyelvű és tárgyú kutatások támogatása valamint a határon túli magyar tudományosság érdekeinek képviselete az Akadémia szervezetében és működésében.

Görömbei András az MTK EB elnökeként öt eredményekben gazdag évet tudhatott magáénak.

Elnöksége idején a Domus Kuratórium elnöki posztját is betöltötte. A Domus Hungarica Scientiarum et Artium ösztöndíjprogram 2007-ben ünnepelte 10 éves fennállását, 2011-től a Domus Hungarica Vendégház átkerült az MTA költségvetésébe, így a Domus Hungarica ösztöndíjprogram kizárólagos akadémiai feladattá vált.

2007-ben kezdte meg működését az MTA hatodik - illetve első határon túli - területi bizottsága, a Kolozsvári Akadémiai Bizottság valamint 2008-ban a Vajdasági Magyar Akadémiai Tanács.

2008 októberében Görömbei András, az MTK EB elnöke mutatta be az *Értékek, dimenziók a magyarságkutatásban* című, a Domus ösztöndíjasok írásaiból szerkesztett tanulmánykötetet a Domus Székházban. Az ő elnöksége idején juttatott el az MTK EB 2009 januárjában egy szülőknek és tanároknak szóló tannyelv választási útmutatót közel tízezer kárpátaljai, muravidéki, burgenlandi és drávaszögi magyar családhoz.

Elnöksége alatt erőteljesen támogatta a magyar-magyar tudományos együttműködéseket. 2010 májusában, az Akadémia közgyűlésére jelent meg a *Magyar-magyar interdiszciplináris kutatások, intézményi együttműködések lehetősége* című kiadvány, *Programtervezetek* mellékletével együtt, amely az előző két év tanácskozásait, az akkor már jelentős magyar tudományos kapacitást képező Kárpát-medencei külső köztestületi tagság bázisára épülő jövőre vonatkozó terveket összegezte.

Görömbei András időt s fáradságot nem kímélve utazott a Kárpát-medencében, vett részt erdélyi, felvidéki, kárpátaljai, vajdasági, muravidéki, burgenlandi magyar tudományos, irodalmi, kulturális eseményeken, tájékozódott és tájékoztatót, irodalomtörténészként híresen szép ünnepi beszédeket mondott, az Akadémia határon túli magyar tudományosságért felelős vezetőjeként előremutató összegzéseket hallhattunk tőle.

A Kárpát-medence magyar tudományosságára fordított kiemelt figyelmén túl, elnöksége idején több szervezet közreműködésével elkészült egy felmérés, amely képet adott a nyugati diaszpórában élő magyarok

hagyatékaival kapcsolatos helyzetről, számba vette az örökségmentő feladatokat, javaslatot tett a további teendőkre vonatkozóan (Rodostó program).

2011. május 2-án az MTA közgyűléséhez kapcsolódó Külső Tagok Fóruma keretében Pálinkás József, az MTA elnöke köszönetet mondott Görömbei András akadémikusnak, az MTK EB elnökének öt éves elnöki tevékenységéért, az embert próbáló, szép feladat ellátásáért, és átnyújtotta neki beszédei, írásai gyűjteményét, a *Nemzeti Önismeret. Görömbei András "elnöki" kulcsszavai* című kiadványt.

Görömbei András elnök úr értő figyelmét, szelíd, ugyanakkor határozott magatartását, támogató szavait és tetteit mind a határon túli magyar tudós közösség, mind munkatársai nagyra becsülték - szerették és hiányolni fogják. Emberi, tudósi példamutatására hálával és szeretettel emlékezünk.

2013. június 30.

GÖRÖMBEI ANDRÁS HALÁLÁRA

„*Non recuso laborem*”

Dr. Görömbei András (Polgár, 1945. február 5. – Budaörs, 2013. június 30.)

Életének 68. évében elhunyt Görömbei András **Kossuth-díjas** irodalomtörténész, kritikus, egyetemi tanár, a **Magyar Tudományos Akadémia** rendes tagja, a **népi írók** és a népi irodalom, valamint az összehasonlító irodalomtudomány kutatója és tudósa, irodalomtörténész, generációk mentora és nevelője, folyóirat-szerkesztő.

www.bethlenalapitvany.com

A polgári parasztcsalád sarjaként – kényszerűségből, hiszen állami középiskolába nem vették fel - a győri Bencés Gimnáziumban érettségizett 1963-ban. Egyházi iskolából érkezve, édesapja 1956-os szerepvállalása miatt különösen nehéz helyzetben felvételizett a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem (KLTE) Bölcsészettudományi Karára, ahová végülis magyar–orosz szakra felvételt nyert. Itt 1968-ban, 1970-ben pedig német szakon szerzett tanári diplomát, s ebben az évben védte meg egyetemi doktori disszertációját is a felvilágosodás- és reformkori magyar irodalom történetiszemlélete témakörében. Első diplomájának megszerzése után a hajdúböszörményi Bocskai István Gimnázium tanára lett, majd 1970-ben a KLTE modern magyar irodalom tanszékén kapott tanársegédi állást Barta János mellett. 1975-től adjunktusként, 1981-től docensként oktatott. 1992-ben vette át egyetemi tanári kinevezését. Ugyanekkor a tanszék vezetésével is megbízták. 1993-ban megválasztották az egyetem oktatási rektor-helyettesévé, majd 1995-ben az egyetem Magyar és Összehasonlító Irodalomtudományi Intézetének igazgatójává nevezték ki. Ezt a tisztségét 2003-ig töltötte be. 1989 és 1992 között a Helsinkii Egyetem, 1996 és 1997 között pedig a Bécsi Egyetem vendégprofesszora volt. 1998 és 2001 között Széchenyi professzori ösztöndíjjal, 2005-ben Szilárd Leó professzori ösztöndíjjal kutatott. Az egyetemen 20. századi magyar irodalomtörténetet, illetve irodalomelméletet tanított.

1978-ban védte meg az irodalomtudomány kandidátusi (a csehszlovákiai magyar irodalom története), 1992-ben pedig akadémiai doktori értekezését (Nagy László költészetéről). Az MTA Debreceni Akadémiai Bizottságának, illetve 1998-ban az MTA Irodalomtudományi Bizottságának lett tagja. 2001-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező, 2010-ben rendes tagjává választották. A Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság elnöke, valamint a Könyv- és Folyóirat-kiadó Bizottság tagja is lett. A Nemzetközi Magyar Filológia Társaság választmányának tagja, Helsinkiből hazatérése után, 1992-től a Hitel című irodalmi folyóirat szerkesztője, főszerkesztő-helyettese volt. Alapításától kezdve, a Nagy Gáspár Alapítvány elnöke.

Fő kutatási területei az összehasonlító irodalomtudomány és a népi írók, valamint a népi irodalom, népi mozgalom. Cikkei, tanulmányai 1967-től jelennek meg rendszeresen különböző folyóiratokban, lapokban. Életművében, amelynek középpontjában a nemzet fogalma, a magyarság sorskérdései álltak, három kiemelkedő célterülete volt, ahogyan Jánosi Zoltán fogalmazott: „Az első a múlt században kétszer is új

határok közé szorított Magyarország sorskérdéseire tekintő progresszió. A második az ezt kifejező gondolatok patakja, az érthető, ékes és mindenkire odaérkező magyar nyelv. A harmadik pedig a határokon túli magyarság szolgálata.” A szétdarabolt nemzet szellemi egységének helyreállítása.

E hármasság jegyében született meg monográfiáinak sora: Sinka Istvánról (1977), Sütő Andrásról (1986), Nagy László költészetéről (1992, 2005), Csoóri Sándorról (2003, 2010), Nagy Gáspárról (2004, 2009). Elsők között dolgozta fel szisztematikusan a határon túli magyarság irodalmát, összefoglaló munkái úttörő jelentőségűek voltak, s e munka keretében kísérletet tett a magyar irodalom egységes, határokon átlépő rendszerének kialakítására, vette számba a magyar nemzeti irodalom tartományait, amelybe Erdély irodalma éppúgy beletartozott, mint a Felvidéké és Kárpátaljáé, vagy éppen a nyugat-európai, amerikai magyar emigrációé: A csehszlovákiai magyar irodalom 1945–1980 (1982), A hetvenes évek romániai magyar irodalma I–II. (Bertha Zoltánnal, 1983), Napjaink nemzetiségi magyar irodalmi (1984), Napjaink kisebbségi magyar irodalma (1993), Kisebbségi magyar irodalmak (1997), Nemzetiségi magyar irodalmak az ezredvégen (szerk., 2000). Mindeközben a népi irodalom, a nemzeti sorskérdések és a nemzettudat, a harmadik út egyik legjelentősebb esszéistája, kötetek sorában jelölve ki a legfontosabb irányokat, kérdéseket: „Ki viszi át...?” (1986), A szavak értelme (1996), Létértelmezések (1999), Irodalom és nemzeti önismeret (2003), Csak az igazat (Tanulmányok Illyés Gyula születésének centenáriuma, 2003), Azonosság, nemzet, irodalom (2008), Sors és alkalom – Válogatott beszédek és vallomások (2008), Nemzeti önismerete (2011), Irodalom, nemzet, harmadik út (2012).

Díjakat, hivatalos elismeréseket csak a rendszerváltás előszele és az azt követő időszak hozta el számára: Alföld-díj (1985), József Attila-díj (1987), Csokonai-díj (1988), Tamási Áron-díj (1997), Kossuth-díj (2000), Tiszatáj-díj (2000), Arany János-díj (2004), Hídverő díj és Szilárd Leo Díj (2005), Deák Ferenc kutatási díj (2009, Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány), Kölcsey-díj (2011) és halála előtt egy héttel, a Magyar Örökség Díjat kapta meg (2013).

Munkássága a népi-nemzeti irodalomhoz kötődött, ahhoz a sajátosan magyar szellemi áramlathoz, amely a kommunista internacionalista, később a baloldali liberális, a nemzeti sajátosságokat és jellemvonásokat kiiktató világnézettel szemben a társadalom többsége számára az organikus nemzeti társadalom- és gazdaság alapeszményeit képviselte, s mutatott rá a nemzeti közösség számára idegen, a kommunista mozgalom minden erkölcsi és etikai szabályt felülíró nézeteinek tarthatatlanságára. Írásaiban a szolidaritáson és igazságosságon, a görög-római filozófián, továbbá a kétezres éves kereszténységen alapuló rendet hirdette, amely magába építette a modern európai fejlődés eredményeit, ugyanakkor választ adott a kor kihívásaira, figyelembe véve a nemzeti hagyományokat és sajátosságokat. A családi házból és a bencés iskolából hozta magával az emberi egyetemességet jelentő katolicizmus kultúráját, azt az életprogramként is alázattal vállalt küldetést, hivatást, amely az igazság keresését, az igazság szolgálatát jelentette. Halálával egy irodalomtörténeti korszak zárult le, halála ma még fel nem mérhető veszteség számunkra.

2013-07-03

www.civishir.hu/print.php?d=MjV8NTE1MDV8

Görömbei András irodalomtörténészre emlékezik egykori debreceni tanítványa

Hány szerepe van az embernek életében? A munka, a család, egyéb kötelezettségeink: a folyamatos megfelelés dinamikája adja életünk ütemét. Görömbei András professzor úr, akadémikus, irodalomtörténész, egyetemi tanár, tiszteletbeli elnök, szerkesztő, író, apa, férj, nagyapa, hívő keresztény – példakép. Ha valakiről azt mondják, *jó ember*, az mindig lehet szubjektív vagy érdek vezérelte vélemény. Ha valakiről pap, vagy lelkész mondja ezt, az már mindig többet jelent. Nekem Bosák Nándor püspök úr jegyezte meg Görömbei Andrásról, miután megtudta, hogy tanárom, mentorom. Nem azt mondta, hogy „jó tanár”, jó irodalomtörténész – ezek is megállták volna helyüket –, hanem *jó ember*, tegyük hozzá, manapság az is nagy szó, hogy: EMBER. Így, csupa nagy betűvel. Ember, aki csendben, megértéssel, alázattal – a hívő ember alázatával – közelített mindenkihez (Pomogáts Béla mondta egy alkalommal, hogy „vigyázni kell, mert a hangos emberek bármire képesek” – negatív előjellel).

Görömbei András tanár úr csendessége az értéktudatot hordozta, annak tudatát, hogy – Iancu Laura szavaival – „Itt a földön ember s ember közt a leghalkabb, de legértékesebb kapocs: egymás életének a csendes helyeslése.” Ezt képviselte tanári, irodalomtörténeti munkájában egyaránt, sőt, egész lényével. Hívőként tudom, hogy halála nagy veszteségünk „innyi” világunkban, de Ő békében lakja már az „odaátot”. Isten nyugosztalja.

Civishír, 2013. 07. 3.

Farkas Gábor

Elek Tibor

GÖRÖMBEI ANDRÁS EMLÉKÉRE

LVII. évfolyam, 28. szám, 2013. július 12. Élet és Irodalom

(1945–2013)

www.mta.hu/data/cikk/13/21/87/cikk

Az után a gyászos emlékezetű, 2004. december 5-ei népszavazás után valami olyasmit írt nekem elkeseredésében, hogy egész munkásságát lenullázta ez a szerencsétlen nap, s hogy ebből nagyon nehéz lesz felállni. Akkor is ellentmondtam (ma még inkább így gondolom): ki mit tett addigra a határokon átívelő magyar nemzettudatért, azt már megtette (ő többek között évtizedeken át tanulmányozva a kisebbségi magyar irodalmakat, monografikus szintézisekben is feldolgozva azokat, Sütő Andrásról monográfiát írva), azt semmi nem kérdőjelezheti meg, felállni pedig, mint tudjuk, muszáj, mert földre ütötte élni nem lehet. Ez az okoskodás azonban rajta nyilván nem sokat segített, azt hiszem, a népszavazás eredménye lelkiileg egy kicsit (vagy nagyon is) megroppantotta. Jellemző rá ugyanakkor, hogy bizonyára jóval illúziótlanabban immár, de a maga irodalomtörténészi, kritikusi, szerkesztői, tanári eszközeivel továbbra is mindent megtett közös felállásunk, a nemzet összetartozástudatának erősítése, az összmagyarság szellemi integrációja érdekében. (Sokoldalú közéleti tevékenységéről, egyetemi, akadémiai és egyéb tisztségeiről nincs itt most módomból szólni, de például még csak ezután járta keresztül-kasul a Kárpát-medencét mint az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság elnöke.) Írta tovább az újabb és újabb tanulmányait a számára oly fontos témákról: anyanyelv–irodalom–nemzet–nemzettudat–nemzeti önismeret–népi irodalom–kisebbségi irodalom–1956, a számára oly fontos szerzőkről (annak ellenére, hogy egy részüknek az életművét korábban már monográfiákban is feldolgozta): Ady Endre, Németh László, Nagy László, Csoóri Sándor, Sütő András, Nagy Gáspár, Ratkó József, Buda Ferenc, Vári Fábrián László stb. S ezekből újabb tanulmány-, kritikagyűjtemények is összeálltak: *Azonosságtudat, nemzet, irodalom* (2008), *Sors és alkalom* (2008), *Irodalom, nemzet, harmadik út* (2012). Non recuso laborem – idézte Márton Áron jelmondatát egy nyomtatásban is megjelent beszélgetésünk végén, s valóban, csak az utóbbi évek váratlan és súlyos betegségei akadályozhatták meg a munkában.

Amíg tehetett, konok következetességgel dolgozott, írt, érvelt többek között amellelt, hogy „A műalkotás semmi mással nem pótolható létismereti értéket ad az embernek. A személyiség és a közösség örökké változó identitásának legmélyebb forrása, táplálója”; „a világ új észleléséhez segít bennünket”; „az esztétikai érték és a közösségi felelősség, közösségi gond, közösségi tudatformálás nem ütköznek egymással”; „erkölcs és esztétikum nem szembeállítható, hanem egymást feltételező elemek”; „Vissza kell szerezniük, újra fel kell építeniük az irodalom nélkülözhetetlenségének hitét, fontosságának tudatát.”; „A globalizálódó világban a nemzet számára a nemzeti kultúra, s ezen belül az irodalom is fontos megtartó erőt jelenthet. Ehhez azonban olyan nemzeti irodalmi kánonra van szükségünk, amelyikben az értékeink összeadódnak, kiegészítik egymást, sőt távlatot adnak egymásnak.”

Nemcsak a legkülönbözőbb poétikájú értékekkel számoló, elfogultságain is felülemelkedni képes, tisztességes tudós, de tiszta ember is volt, rendíthetetlen morális tartással. Tudta, mi a hűség és mi az árulás. Szakmai, tudományos karrierje érdekében sem volt hajlandó soha elvtelenségre, megalkuvásra. Sem pályakezdő, egyetemi segédmunkatársként, amikor a beszerzésével próbálkoztak, sem pályája későbbi jelentős, embert próbáló állomásain. Nem tepert, s főként nem tiport, mégis a legmagasabbra ért el, ahová csak el lehet jutni ezen a pályán (széles körű kollegiális elismertség, megbecsültség, Kossuth-díj, MTA rendes tagja), annak ellenére, hogy szakmai érvényesülése útjába, főként az első évtizedekben (de akár már akadémiai doktorként is) az „illetékes” hatalmasságok folytonosan akadályokat állítottak. „Nacionalista” és „szocializmusellenes” tevékenysége miatt nemcsak állandó megfigyelésben volt része, de kötetei megjelenését is évekig visszatartották: Sinka István-monográfiája (1977) és A Csehszlovákiai magyar irodalom 1945–1980 (1982) című szintézise egyaránt 5-5 évet töltött „vizsgálati fogságban”, az első, a „Ki viszi át...?” (1986) című tanulmánykötete csak 41 éves korában jelenhetett meg, a hetvenes évek végén kortárs írókkal készített interjúsorozata, Kérdések és válaszok címmel, csak a rendszerváltozás után, 1994-ben. Azt az örökséget, azokat az értékeket, elveket, eszményeket, amelyeket otthonról hozott, iskoláiban, tanáraitól, mestereitől kapott, soha nem feledte és nem tagadta meg. Jellemző adalék, hogy élete utolsó éveiben állítólag ismét foglalkoztatta annak a Sinka Istvánnak az életműve, akiről az első monográfiáját írta. Képzeljünk el egy akadémikust, aki a 2010-es évek elején Sinka István életművén gondolkozik!

Az iskolateremtő, nagy hatású tudós-tanár emberek, az igazi Mesterek közé tartozott. Azon kevesek egyike volt, akit nemcsak a felkészültségéért, tudásáért, pedagógia-módszertanáért becsülnek, tisztelnek, hanem akit önzetlen személyiségéért, emberségéért, kedvességéért szeretnek is a tanítványai. Akik ilyenkor kicsit elárvultnak érzik magukat. Nemcsak rendkívüli munkabírású és rendkívüli értékeket teremtő irodalomtudós volt, de nagyon szerethető ember is.

Emlékét megőrizzük, de hiszem, hogy akár nélkülünk is megőrződik mindaddig, amíg lesz magyar irodalom és lesz magyar irodalomértés.

In memoriam Görömbei András (1945–2013)

[2013. július 09.]

www.eme.ro

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület megdöbbenéssel és fájdalommal értesült dr. Görömbei András akadémikus, Kossuth díjas irodalomtörténész elhunytáról. Görömbei professzor úr mint a modern erdélyi irodalom értő kutatója marad meg emlékezetünkben, aki a magyar irodalom egységét mindig szem előtt tartva figyelt az erdélyi szerzőkre, az irodalomtudomány itteni művelőinek munkásságára. Hatalmas tudással párosuló szerénysége tette mindnyájunk számára rokonszenvenné.

Egyesületünk munkáját az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottsága elnökeként folyamatosan figyelemmel kísérte, támogatta. Örömmel láttuk többször is vendégül Egyesületünk hagyományos novemberi, A magyar tudomány napja Erdélyben címet viselő kolozsvári rendezvényén. Szívesen utazott Erdélybe, és a helyszínen tájékozódott gondjainkról és eredményeinkről. Állandóan tapasztaltuk a magyar-magyar tudományos együttműködés élénkítésére tett erőfeszítéseinek kézzelfogható, nyomtatásban is közzétett eredményeit.

A Domus Hungarica Scientiarum et Artium kuratóriumának elnökeként alkalma nyílt a határon túli magyar tudományos élet támogatására, a Domus ösztöndíjasok tanulmányaiból szerkesztett kötet a bizonyosága e támogatás hatékonyságának.

Görömbei András akadémikus emlékét az erdélyi tudományművelők is szívükbe zárták.

Őszinte részvétünket fejezzük ki a gyászoló családnak.

Sipos Gábor elnök, Bitay Enikő főtitkár

2013. júl. 12 Felvidék.ma

In memoriam Görömbei András (1945–2013)

www.mno.hu/grund/elhunyt-gorombei-andras

Görömbei András Kossuth-díjas irodalomtörténész, kritikus, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, a népi írók és a népi irodalom, valamint az összehasonlító irodalomtudomány kutatója és tudósa, irodalomtörténész, generációk mentora és nevelője, folyóirat-szerkesztő polgáron született 1945. február 5-én.

Elsőként dolgozta fel a csehszlovákiai és a romániai magyar irodalom történetét, ennek keretében kísérletet tett a magyar irodalom egységes rendszerének kialakítására. A csehszlovákiai magyar irodalom 1945–1980 publikációja 1982-ben jelent meg. Életének 68. évében hunyt el július 1-jén.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület megdöbbenéssel és fájdalommal értesült dr. Görömbei András akadémikus, Kossuth díjas irodalomtörténész elhunytáról. Görömbei professzor úr, mint a modern erdélyi irodalom értő kutatója marad meg emlékezetünkben, aki a magyar irodalom egységét mindig szem előtt tartva figyelt az erdélyi szerzőkre, az irodalomtudomány itteni művelőinek munkásságára. Hatalmas tudással párosuló szerénysége tette mindnyájunk számára rokonszenvenné.

„Egyesületünk munkáját az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottsága elnökeként folyamatosan figyelemmel kísérte, támogatta. Örömmel láttuk többször is vendégül Egyesületünk hagyományos novemberi, A magyar tudomány napja Erdélyben címet viselő kolozsvári rendezvényén. Szívesen utazott Erdélybe, és a helyszínen tájékozódott gondjainkról és eredményeinkről. Állandóan tapasztaltuk a magyar-magyar tudományos együttműködés élénkítésére tett erőfeszítéseinek kézzelfogható, nyomtatásban is közzétett eredményeit” – nyilatkozta Sipos Gábor elnök és Bitay Enikő főtitkár.

Görömbei András a Domus Hungarica Scientiarum et Artium kuratóriumának elnökeként alkalma nyílt a határon túli magyar tudományos élet támogatására, a Domus ösztöndíjasok tanulmányaiból szerkesztett kötet a bizonyosága e támogatás hatékonyságának.

Görömbei András akadémikus emlékét az erdélyi, de a felvidéki tudományművelők is szívükben zárták.

Görömbei András búcsúztatása 2013. július 16-án 14.15 órai kezdettel lesz a Farkasréti temetőben.

Talpig nehéz hűségben

Görömbei András halálára

Hatalmas tudása és elképesztő munkabírása a legnépszerűbb előadóvá, s a magyar irodalom egyik ágának, irányzatának vezető, iskolateremtő kritikusává, monográfusává, tudósává, ideológusává tette. Felkészültsége, olvasottsága okán egy fejjel kimagaslott a népnemzeti irodalom és a határokon túli kisebbségi irodalmak népszerűsítői, interpretátorai, védelmezői közül... - Görömbei Andrásról Keresztury Tibor búcsúzik.

2013. július 2. www.Litera.hu/hirek/talpig-nehez-husegben

Két emberen múlt, hogy irodalmár lettem – mindkettő halott. És halott az is - épp tíz éve –, aki miatt az úgynevezett pályám nem az első kettő nyomvonalán haladt tovább. Tóth Bertalan, Földes Ferenc Gimnázium, Miskolc. Görömbei András, KLTE, Magyar Tanszék, Debrecen. Balassa Péter, lakás, dolgozószoba, Budapest.

Ilyen az, mikor valakinek a rendes mellett három apa is jut...

Nem mondanám, hogy csak a jót tudnám elmondani róluk: egyikük sem volt könnyű eset. Elemi szuverenitásuk, a legapróbb gesztusaikon is átütő formátumuk okán hatásuk mégsem volt kivédhető, megkerülhető. Még úgy sem, ha néha nem kapott az ember mellettük/tőlük levegőt. Aztán tessék, itt van: ami lett (ha lett), belőlük lett – tagadhatatlanul. Görömbei András a legjobb szívű ember volt, akit életemben láttam – éjfélig képes volt már professzorként pelyhes állú tanítványa költözését a frontvonalban végignyomni, ragaszkodva hozzá, hogy a mosógépet ő vigye. Gyűlölt minden méltánytalanságot, sosem hagyta cserben erkölcsi igazságérzete. Kiállt mindenkiért, mindenki mellett, akit bántás, igazságtalanság ért – emberi nagysága és tanári hübrisze baráti közvetlenséggel párosult. Hatalmas tudása és elképesztő munkabírása a legnépszerűbb előadóvá, s a magyar irodalom egyik ágának, irányzatának vezető, iskolateremtő kritikusává, monográfusává, tudósává, ideológusává tette. Felkészültsége, olvasottsága okán egy fejjel kimagaslott a népnemzeti irodalom és a határokon túli kisebbségi irodalmak népszerűsítői, interpretátorai, védelmezői közül, beleértve atyai mesterét, az egyébként igen magas Czine Mihályt is.

Boldog voltam húszévesen, hogy tőle tanulhatok. Bámultam, hogy fejből tudja, ismeri és érti Illyés, Nagy László, Csoóri és Sütő szinte minden sorát, inkluzíve a legapróbb utalásokat, életrajzi tényeket. A fiatal szervezet mit sem sejtett abból, hogy pár év múltán gyakorlatilag semmiben nem fogunk majd egyetérteni.

Hogy zárt a rendszer..., hogy nincs átjárás másfajta iskolák, irányzatok, művek felé: ez tűnt föl legelőször. Vagyis hát, hogy a morál és a magyarság felől van nézve az irodalom; a szerző élete, jelleme felől van olvasva a mű. És hogy túl van emelve, folytonosan túl van hangszerelve az értelmezés nyelvi eszköztára, készlete. És hogy evvel elriasztott magától olyanokat is, akik szemléletileg közel álltak hozzá. Egy egyszerű

könyvbemutatóhoz is szószéket ácsolt retorikailag, gyönyörű, veretes és – a maga nézőpontjából – következetes negyedórában mutatta be Utassy Joe-t, Dobos Lászlót, Nagy Gáspárt, Gál Sándort vagy Duba Gyulát. Körülbelül innentől nem tudtam követni. Hogy például Lászlóffy Csaba igen, Bodor Ádám meg nincs sehol. Hogy az *Ívnek a csukák* szigorlati tétel, közben meg „odakint” már jóideje Nádas, Esterházy stb. megy. Hogy egy tisztas kismester (és nagyszerű ember), Nagy Gáspár hófödte csúcsok fölé, a legfényesebb csillagok közelébe emeltetik (élete végéig szenvedve egyébként, hogy több számmal nagyobb rá a kabát). Hogy az ÜGY, melynek e felfogás szerint az irodalom hanghordozója, alámuzsikáló brácsása volna, mindig fontosabb. Mindennél előrébb való: a mű esztétikumának gyengeségeit eljelentékteleníti, ha jó ügyet szolgál, s felnagyítja, ha az opusz a „másik oldalról” érkezik.

Egy számít: hogy szolgálja-e az irodalom a hazát.

Egy nagy tudós, egy sziklaszilárd jellem, egy konzekvens, következetes életút. Legnagyobb erénye és vitatható pontja egy: hogy a kezdet kezdetétől végig ugyanazt mondta, „képvisele”, töretlen hittel, ami a meggyőződése volt.

Nyugodj békében, Andor. Ne legyen Neked nehéz a föld.

Keresztury Tibor

Elhunyt Görömbei András

2013. július 2., kedd 00:48

Hatvannyolc éves korában elhunyt Görömbei András irodalomtörténész, kritikus, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, a népi irodalom és az összehasonlító irodalomtudomány neves tudósa.

www.mno.hu/grund/elhunyt-gorombei-andras

A Tisza parti Polgár szülötte volt. Középiskolai tanulmányait a Győri Bencés Gimnáziumban végezte. 1968-ban szerzett magyar szakos tanári diplomát a KLTE Bölcsészettudományi Karán. 1970-ben védte meg egyetemi doktori értekezését, melynek tárgya a felvilágosodás- és reformkori magyar irodalom történetiszemlélete volt.

Már egyetemista korában publikált, a XX. századi magyar irodalom története vált fő kutatási területévé. 1977-ben védte meg kandidátusi értekezését, melynek témája a csehszlovákiai magyar irodalom volt. Akadémiai doktori disszertációját (1991) Nagy László költészetéről írta.

1968 és 1970 között a hajdúböszörményi Bocskai István Gimnáziumban tanított magyart, orosz és németet. 1970 óta dolgozott a Debreceni Egyetem (korábban: KLTE) Magyar és Összehasonlító Irodalomtudományi Intézetében, 1992 óta volt a Modern Magyar Irodalomtörténeti Tanszék tanszékvezető egyetemi tanára, 1995–2003 között intézetigazgató, 1989 és 1992 között a Helsinki Egyetem vendégprofesszora, 1993 és 1995 között a KLTE oktatási rektor-helyettese. Az 1996–97-es tanévben a Bécsi Egyetem Finnugor Intézetének meghívására vendégprofesszorként Bécsben tanított.

Alelnöke a Nemzetközi Magyarágtudományi Társaságnak, tagja az MTA Doktori Tanácsának, az MTA Könyv- és Folyóiratkiadó Bizottságának, az MTA Irodalomtudományi Bizottságának, az MTA Határontúli Magyar Tudományosság Elnöki Bizottságának. 1992 óta a Hitel című folyóirat főszerkesztő-helyettese.

Munkásságát Alföld-díjjal, 1987-ben József Attila-díjjal, 1988-ban Csokonai-díjjal, 1997-ben Tamási Áron-díjjal, 2000-ben Kossuth-díjjal, 2004-ben Arany János-díjjal ismerték el. 2005-ben Szilárd Leó-díjat, majd Czine Mihály-díjat és Hídverő-díjat, 2013. június 22-én Magyar Örökség díjat kapott.

Könyvei közül a legismertebbek a Nagy Gáspárról, Sütő Andrásról, Csoóri Sándorról vagy Nagy László költészetéről írottak.

hungarologia.net

Elhunyt Görömbei András, Társaságunk alelnöke

Published on 2013. július 9. kedd
www.hungarologia.net/hu/magyar

Görömbei András (1945-2013)

Ha Görömbei Andrásra (1945–2013) gondolunk, azonnal a szelíd emberség jut eszünkbe. Akkor is erre gondolunk elsősorban, ha tudjuk, milyen aktív, jelentős tanári, irodalomtörténeti tevékenység áll mögötte. Pályája a hajdúböszörményi gimnáziumi tanárságtól a Magyar Tudományos Akadémia tagságáig minden szakaszában ugyanazt üzent: a magyar kultúra ismeretének, a megismertek továbbadásának a fontosságát. A 20. századi magyar irodalom szakértője volt, a népi íróktól a ma élőkig sokakról írt tanulmányt, könyvet. Tanított itthon középiskolában, majd egyetemen, külföldön is többször. Akadémikus tudósként, vagy éppen tudományos ismeretterjesztő előadóként egyaránt – az előadás szakmai tartalmán túlmenően – arra tanított, hogy az embernek vannak gyökerei, és ezektől elszakadni egyet jelent az alkotói képesség elvesztésével. Utolsó éveiben borús hangulattal figyelte a magyarországi változásokat, a jövőre gondolva nem volt optimista, de kitartó munkálkodásával a napi gyakorlatban cáfolta ezt a hangulatot. Az őt követő generációk tagjait atyai figyelemmel támogatta, próbálta szelíd intésekkel formálni őket.

A Nemzetközi Magyar Filológia Társaságnak és vezetőségének oszlopos tagja volt. Az alapító atyák szellemében tevékenykedett mindig. Tudta, hogy a hazai szakmáknak szükségük van a külső szemre, a nem magyarországi iskolázottság rögzítette szempontokra ahhoz, hogy kicsit reálisabban lássuk magunkat a világban. Ugyancsak fontosnak tartotta azonban, hogy mi is elmondhassuk a magunk nézőpontjából megírt történetünket a világban. Ő ezt mindig úgy tette, hogy tisztelettel hallgatták, olvasták az országon kívül is. Halála a magyarságtudomány nagy vesztesége. Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság

magyarnaplo.hu

Elhunyt **Görömbei András** irodalomtörténész, kritikus, egyetemi tanár, az MTA rendes tagja, a XX. századi magyar líra, a népi irodalom és a határon túli magyar irodalmak kutatója.

1945. február 5-én született Polgáron. Általános iskoláit szülőfalujában, középiskolai tanulmányait a Győri Bencés Gimnáziumban végezte. 1968-ban szerzett magyar szakos tanári diplomát a KLTE Bölcsészettudományi Karán. 1970-ben védte meg egyetemi doktori értekezését, melynek tárgya a felvilágosodás- és reformkori magyar irodalom történetiszemlélete volt.

Kritikákat már egyetemista korában publikált, hamarosan a XX. századi magyar irodalom története vált a fő kutatási területévé. 1977-ben védte meg kandidátusi értekezését, melynek témája a csehszlovákiai magyar irodalom története volt. Akadémiai doktori disszertációját (1991) Nagy László költészetéről írta.

1968 és 1970 között a hajdúböszörményi Bocskai István Gimnáziumban tanított magyar, orosz és németet. 1970 óta dolgozik a Debreceni Egyetem (korábban: KLTE) Magyar és Összehasonlító Irodalomtudományi Intézetében, 1992 óta a Modern Magyar Irodalomtörténeti Tanszék tanszékvezető egyetemi tanáraként. 1995–2003 között intézetigazgató volt. 1989 és 1992 között a Helsinki Egyetem vendégprofesszora, 1993 és 1995 között a KLTE oktatási rektorhelyettese volt. Az 1996–97-es tanévben a Bécsi Egyetem Finnugor Intézetének meghívására vendégprofesszorként Bécsben tanított.

Alapító társszerkesztője a Debreceni Egyetem Magyar és Összehasonlító Irodalomtudományi Intézete Csokonai Könyvtár című irodalomtörténeti könyvsorozatának, melynek 2005-ig 33 kötete jelent meg.

Alelnöke a Nemzetközi Magyarságtudományi Társaságnak, tagja az MTA Doktori Tanácsának, az MTA Könyv- és Folyóiratkiadó Bizottságának, az MTA Irodalomtudományi Bizottságának, az MTA Határontúli Magyar Tudományosság Elnöki Bizottságának. 1992 óta a Hitel című folyóirat főszerkesztő-helyettese.

2001-ben az MTA levelező tagjává, 2010-ben rendes tagjává választották.

Fő kutatási területei: a XX. századi magyar líra, a népi irodalom és a határon túli magyar irodalmak.

Fő művei:

Sinka István – Budapest : Akadémiai Kiadó, 1977 – 189 p.

A csehszlovákiai magyar irodalom 1945-1980 – Budapest : Akadémiai Kiadó, 1982. – 444 p.

A hetvenes évek romániai magyar irodalma (1971-1980) – [Bertha Zoltánnal.] – Budapest: TIT, 1983. 201 p. Második kiadása 1984-ben.

A romániai magyar irodalom válogatott bibliográfiája 1971-1980 [Bertha Zoltánnal] – Budapest: TIT, 1983. 212 p. Második kiadása 1984-ben.

Napjaink nemzetiségi magyar irodalmi I-II (Fakultatív tanári kézikönyv.) – Budapest: OPI, 1984. – 96 illetve 126 p.

"Ki viszi át...?" (Esszék, tanulmányok) – Budapest : Szépirodalmi Könyvkiadó, 1986. – 442.

Sütő András – Budapest : Akadémiai Kiadó, 1986. – 314 p. Második, bővített kiadása - Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó, 2007. – 282 p.

Unkarin kirjallisuuden historia – Helsinki, 1991. – 140 p. / Fordította Johanna Laakso. Magyar változata: *A magyar irodalom rövid története* – Helsinki, 1992. – 203 p. Ukrán nyelven: 1997. Nyíregyháza. 224 p. Fordította Leszja Musketik. Az előszót írta Udvari István.

Nagy László költészete – Budapest: Magvető Kiadó, 1992. – 443 p. Nagy László költészete. Második kiadás.
- Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó. 2005. - 678 p.

Napjaink kisebbségi magyar irodalma – Budapest : Tankönyvkiadó, 1993. – 336 p. (= *A napjaink nemzetiségi magyar irodalmi I-II. átdolgozott, 1990-ig kibővített változata*. Egyetemi tankönyv.) Második kiadása: *Kisebbségi magyar irodalmak 1945-1990*. – Debrecen : Kossuth Egyetemi Kiadó, 1997. – 336 p. Harmadik, bővített kiadása: – *Kisebbségi magyar irodalmak (1945-2000)*. Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó, 2001. – 358 p.

Kérdések és válaszok. Tizenhét interjú a hetvenes évekből – Lakitelek: Antológia Kiadó, 1994. – 242 p.

A szavak értelme. Tanulmányok – Budapest: Püski Kiadó, 1996. – 464 p.

Einführung in die ungarische Verslehre – Wien, 1996. – 56 p. [Egyetemi jegyzet, kézirat gyanánt]

Létértelmezések. Tanulmányok, esszék, kritikák – Miskolc: Felsőmagyarországi Kiadó, 1999. - 466 p.

Csoóri Sándor. Tegnap és ma – Pozsony: Kalligram Kiadó, 2002. 2003. – 286 p.

Irodalom és nemzeti önismeret. Magyar esszék. – Budapest: Nap Kiadó. 2003. – 404 p.

Nagy Gáspár. Tegnap és ma – Pozsony: Kalligram Kiadó. 2004. – 256 p.

Sors és alkalom. Válogatott beszédek és vallomások. Tiszatáj Könyvek. Szeged, 2008. – 320 p.

Azonosságtudat, nemzet, irodalom. Magyar esszék. Nap Kiadó. Budapest, 2008. – 382 p.

Irodalom, nemzet, harmadik út. Esszék, tanulmányok. Nap Kiadó. Budapest, 2012. – 290 p.

Díjai, elismerései:

Alföld-díj (1985)

József Attila-díj (1987)

Csokonai-díj (1988)

Tamási Áron-díj (1997)

Kossuth-díj (2000)

Tiszatáj-díj (2000)

Arany János-díj (2004)

Szilárd Leó-díj (2005)

Czine Mihály-díj (2005)

Hídverő-díj (2005)

Deák Ferenc kutatási díj (2009, Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány)

Magyar Örökség-díj (2013)

Nagy Gábor: Görömbei András a magyarságtudomány összefogója volt

www.civishir.hu/campus

Görömbei András kutatói, tanári, szervezői tevékenységével a magyarságtudomány egyik összefogó egyénisége volt - méltatta a vasárnap elhunyt Kossuth-díjas irodalomtörténészt a Hítel folyóirat szerkesztője. Nagy Gábor felidézte, hogy Görömbei András 1992-ben került a Hítelhez, mikor a folyóirat irodalmi-társadalomtudományi havilappá alakult át. Főszerkesztő-helyettesi posztját egészen a legutóbbi időig ellátta, majd betegsége miatt főmunkatársként segítette a Hítel működését.

Görömbei András pályafutása igen nehéz körülmények között indult, mivel édesapja 1956-os tevékenysége miatt sem gimnáziumba, sem egyetemre nem akarták felvenni. Barta János tanszékvezető azonban kiállt mellette, mondván: ha élete legjobb felvételizőjét nem veszik fel, azonnal lemond. Kutatóként, tanárként is a Kossuth Lajos Tudományegyetemen dolgozott, ahol egy ideig rektorhelyettesi pozíciót is vállalt, közben éveken át Helsinkiben és Bécsben vendégtanárként működött.

Már első könyve olyan témát érintett, amely akkoriban tabunak számított: Sinka István életművéről írt kismonográfiát. Még inkább tiltott téma volt másik kutatási területe, a határon túli magyar irodalom. Görömbei András ennek összefogója volt, ő írta az első monográfiát a csehszlovákiai magyar irodalomról, majd Berta Zoltánnal közösen a romániai magyar irodalomról, később pedig többek között Sütő Andrásról - mondta Nagy Gábor.

Természetesen magyarországi szerzőkkel is foglalkozott: Nagy Gáspárról, Csoóri Sándorról készített monográfiát, nagydoktori értekezését pedig Nagy László költészetéről írta. Munkásságának jelentős részét tette ki tudományszervezői, illetve tanári tevékenysége, tanítványa volt mások mellett Jánosi Zoltán, a Nyíregyházi Főiskola rektora, Elek Tibor, a Bárka irodalmi folyóirat szerkesztője és Papp Endre, a Hítel felelős szerkesztője is.

A Kossuth-díjas irodalomtörténészt, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagját, a Debreceni Egyetem professor emeritusát életének 69. évében, hosszan tartó súlyos betegség után vasárnap érte a halál.

Görömbei András 1945. február 5-én született a Hajdú-Bihar megyei Polgáron. 1970-től a Kossuth Lajos Tudományegyetemen tanított Debrecenben, 1992-től egyetemi tanár, a modern magyar irodalom tanszék vezetője volt. Alelnöke volt a Nemzetközi Magyarságtudományi Társaságnak, tagja az MTA Doktori Tanácsának, az MTA Könyv- és Folyóiratkiadó Bizottságának, az MTA Irodalomtudományi Bizottságának, az MTA Határontúli Magyar Tudományosság Elnöki Bizottságának. 2001-től az MTA levelező, 2010-től rendes tagja volt.

Görömbei András számos elismerést, köztük 1987-ben József Attila-díjat, 2000-ben Kossuth-díjat kapott a 20. századi magyar irodalom teljességre törekvő, a nemzeti hagyományokra építő elemzése miatt és példaértékű oktatómunkájáért. 2005-ben az Erdély Magyar Irodalmáért Alapítvány életműdíjával tüntették ki. 2013-ban Magyar Örökség Díjat kapott.

Gyász a Debreceni Egyetemen: elment Görömbei András Kossuth-díjas irodalomtörténész

www.litera.hu/hirek/elhunyt-gorombei-andras-irodalomtortenesz

Elhunyt Görömbei András irodalomtörténész

A Litera értesülései szerint elhunyt Görömbei András Kossuth-díjas irodalomtörténész, kritikus, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, a népi irodalom és az összehasonlító irodalomtudomány neves tudósa.

Görömbei András 1945. február 5-én született Polgáron. Középiskolai tanulmányait a Győri Bencés Gimnáziumban végezte. 1968-ban szerzett magyar szakos tanári diplomát a KLTE Bölcsészettudományi Karán. 1970-ben védte meg egyetemi doktori értekezését, melynek tárgya a felvilágosodás- és reformkori magyar irodalom történetiszemlélete volt.

Kritikákat már egyetemista korában publikált, hamarosan a XX. századi magyar irodalom története vált a fő kutatási területévé. 1977-ben védte meg kandidátusi értekezését, melynek témája a csehszlovákiai magyar irodalom története volt. Akadémiai doktori disszertációját (1991) Nagy László költészetéről írta.

2001-ben az MTA levelező tagjává választották.

1968 és 1970 között a hajdúböszörményi Bocskai István Gimnáziumban tanított magyar, orosz és németet. 1970 óta dolgozik a Debreceni Egyetem (korábban: KLTE) Magyar és Összehasonlító Irodalomtudományi Intézetében, 1992 óta a Modern Magyar Irodalomtörténeti Tanszék tanszékvezető egyetemi tanáraként. 1995–2003 között intézetigazgató volt. 1989 és 1992 között a Helsinki Egyetem vendégprofesszora, 1993 és 1995 között a KLTE oktatási rektorhelyettese volt. Az 1996–97-es tanévben a Bécsi Egyetem Finnugor Intézetének meghívására vendégprofesszorként Bécsben tanított.

Alapító társszerkesztője a Debreceni Egyetem Magyar és Összehasonlító Irodalomtudományi Intézete Csokonai Könyvtár című irodalomtörténeti könyvsorozatának, melynek 2005-ig 33 kötete jelent meg. Alelnöke a Nemzetközi Magyarisztantudományi Társaságnak, tagja az MTA Doktori Tanácsának, az MTA Könyv- és Folyóiratkiadó Bizottságának, az MTA Irodalomtudományi Bizottságának, az MTA Határon túli Magyar Tudományosság Elnöki Bizottságának. 1992 óta a Hitel című folyóirat főszerkesztő-helyettese. Három nagyobb témakört kutatott eddig behatóbban: a XX. századi magyar lírát, a népi irodalmat és a határon túli magyar irodalmakat. Mindhárom kutatási témából több könyvet és viszonylag nagy számú tanulmányt, esszét publikált.

Munkásságát 1987-ben József Attila-díjjal, 1988-ban Csokonai-díjjal, 1997-ben Tamási Áron-díjjal, 2000-ben Kossuth-díjjal, 2004-ben Arany János-díjjal ismerték el. 2005-ben Szilárd Leó Díjat, majd Czine Mihály-díjat és Hídverő-díjat kapott. (Ez utóbbi az Erdélyi Magyar Irodalomért Alapítvány díja.)

Temérdek megjelent könyve közül a legismertebb Nagy Gáspárról, Sütő Andrásról, Csoóri Sándorról vagy Nagy László költészetéről írt műve. A további kötetekről a Digitális Irodalmi Akadémia oldalán olvashatnak. Görömbei Andrásról még a Wikipédia oldalán tájékozódhatnak.

A Digitális Irodalmi Akadémia Csoóri Sándor- és Dobos László-szakértője volt 1998-tól.

További hírek

- www.felvidek.ma Görömbei András és Katona Tamás Búcsúztatása
- www.magyarso.com Elunyt Görömbei András
- www.nol.hu/kult (NÉPSZABADSÁGONLINE) Meghalt Görömbei András
- www.hvg.hu/kultura Meghalt a Kossuth-díjas irodalomprofesszor
- www.magyarhirlap.hu Elhunyt Görömbei András irodalomtörténész
- www.mta.hu/mta_hirei Elhunyt Görömbei András irodalomtörténész, az MTA rendes tagja
- www.irodalom21.hu Görömbei András emlékére